

MIDTRE GAULDAL KOMMUNE
Rørosveien 11
7290 STØREN

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 06/02880-200

17.08.2021

Ark.: 326.12 BS

Vedtak i navnesak 2021/121 – Håkkådalen m.fl. i Midtre Gauldal kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Midtre Gauldal kommune:

- **Håkkådalen** dal
- **Høksegga** gård, gnr. 148
- **Melan** gård, gnr. 223
- **Ørta og Ørtsjøen** elv og innsjø

Vedtakene er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

De vedtatte skrivemåtene blir retningsgivende for avleda navn, se separate avsnitt for hvert navn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Midtre Gauldal kommune i samband med adressering, jf. brev 25.2.2021. Kommunen mener at skrivemåtene i sentralt stedsnavnregister (SSR) ikke er i samsvar med lokal uttale i dag. Det har ikke vært navnesak på *Håkkådalen* og *Ørtsjøen* før. De øvrige har vedtatte skrivemåter fra nittitallet som kommunen ønsker å få prøvd på nytt.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen å ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket. Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn.

Hørings svar og tilråding

Kartverket sendte saken til høring i Midtre Gauldal kommune 8.3.2021. Kommunen annonserte saken på sin hjemmeside og facebook-side og i lokalavisene. Grunneierne ble tilskrevet direkte. I brev datert 4.5.2021 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet.

Språkrådet har gitt sin tilråding i brev datert 2.8.2021 (vedlagt). Høringsinnspillene og tilråding fra Språkrådet blir tatt opp under hvert enkelt navn.

Håkkådalen

Haukådalen har vært registrert i SSR som navn på en seterdal for Soknedalen. Her har det vært stort lokalt engasjement for å få endra skrivemåten til *Håkkådalen*, som tradisjon både muntlig og skriftlig.

Det har kommet innspill i saken fra Soknedal Historie- og museumslag, fra navnekomiteen og fra Lena Fossum Barstad og Tone Rogstad Rise. Alle peker på at *Håkkådalen* er navnet som brukes, og det er lagt ved dokumentasjon fra en rekke skriftlige kilder. Seterboka *Kom no, Dagros* av Arnold Bakken og Ola Birger Vagnild s. 199 opplyser om skrivemåten *Haakedals Alminding* i 1820. Det er også lagt ved referat fra et møte om seterveien *Håkkådsveien* i 1945.

Språkrådet viser til muntlig og skriftlig tradisjon og tilrår skrivemåten *Håkkådalen* for dalen, selv om de regner med at navnet må ha utvikla seg fra *Haukådalen*. Det tilknyttta veinavnet må da skrives *Håkkådsveien*, eventuelt med utmerkingsord som *Ner* og *Øver* i tillegg.

På bakgrunn av lokal informasjon og Språkrådets tilråding vedtar Kartverket skrivemåten **Håkkådalen**.

Høksegga, gnr. 148

Skrivemåten *Hogsegga* ble vedtatt i 1994. Den passer dårlig med den lokale uttalen av navnet, og Midtre Gauldal kommune ønsker å få prøvd skrivemåten på nytt.

Både uttaleopplysninger og skrivemåte varierer. Uttalen er *høkksægga* ifølge *Norske Gaardnavne* fra 1901, *høksægga*, dativ (på) *høkksæggen* etter bygdeboka fra 1976. Navnekomiteen gjengir lokal uttale som *Høksegg-garanj*.

Det er ikke mulig å tolke førsteleddet sikkert på grunnlag av eldre skrivemåter som *Hussegenn* 1590, *Hoseggen* 1624, *Hoxegen* 1664 og *Hoxeggen* 172. NG foreslår *haug* eller mannsnavnet *Hauk*, mens navnekomiteen mener *høgst-* kan passe med beliggenheten.

Økonomisk kart fra 1963 har *Hogsegga*. Norge 1:50 000 fra 1952 har *Hogseggen*, mens utgavene fra 1971 og 1992 har *Haugsegga*. Etter 1994 brukes den vedtatte formen *Hogsegga*. Dagens matrikkel har skrivemåtene *Haugseggen*, *Hogseggen* og *Høgseggen* for ulike bruk.

Innspill, tilråding og vedtak

Det har kommet tre innspill til veinavnet. Navnekomiteen ønsker *Høgsteggveien*, eventuelt *Høkseggveien*. Per Arvid Gildset og Johny Høgsteggen ønsker begge *Høgsteggen* som veinavn.

Språkrådet peker i den vedlagte tilrådinga på at opprinnelsen er uklar, men at førsteleddet mest trolig er *haug* eller *hawk/Hauk*. *Høgst* av *høg* er usannsynlig, både fordi superlativer er uvanlige i stedsnavn og fordi det ikke er noen sammenligning med en lavere formasjon i nærheten. Skrivemåten *Høgst-* i slektsnavnet har ingen betydning for skrivemåten av gårdsnavnet.

Så lenge opphavet er uklart, bør førsteleddet skrives talemålsnært. Vokalen bør være *ø*. Enten man skriver *g* eller *k* vil uttalen bli lik foran *s*, jf. «(nå til) dags» og «laks», men *k* gir mest direkte kopling til uttalen. *Høkseggveien* er også navnekomiteens alternative forslag til veinavn.

Sisteleddet *egg* 'skarp kant' er normalt hunkjønn om terrengformasjoner, og skrivemåten *-egga* finner vi i mange andre navn i området. *-en* kommer inn fra dativ «frå Høkseggen», jf. bygdeboka, og fra dansk skrift. Språkrådets tilråding er *Høksegga*.

Kartverket slutter seg til Språkrådets vurdering og vedtar skrivemåten *Høksegga* for gårdsnavnet og for bruk som ikke har et eget daglignavn registrert i sentralt stedsnavnregister. *Høksegg-* blir vedtatt i avleda navn.

De fleste gårdsbruka i grenda har et daglignavn, f.eks. *Storslættet* (bnr. 2 og 3) og *Råløkkja* (bnr. 10) med vedtatt skrivemåte, og *Listuu*, *Åsen* og *Kalvhåggån* med godkjent skrivemåte. Disse daglignavna var ikke med i navnesaken, men grunneierne bekrefter på telefon at de ønsker at de blir stående.

Kartverket vedtar følgende skrivemåter:

- **Høksegga** gårdsnavn, gnr. 148
- **Høksegga** bruksnavn, bnr. 5-6 og 7
- **Høkseggmarka** skog
- **Høkseggmyran** myr
- **Høkseggvollen** seter

Melan, gnr. 223

Skrivemåten *Mølan* ble vedtatt i 1994. Midtre Gauldal kommune mener det passer dårlig med dagens uttale og ønsker å få prøvd skrivemåten på nytt.

Uttaleopplysninger og skrivemåte varierer. *Norske Gaardnavne* og *Singsåsboka* bind 2 fra 1994 oppgir uttalen *møLannj* med tjukk *l*, dativ *på Møløm*. *Singsåsboka* fra 1958 oppgir *Malænn*. Ifølge kommunen kan uttalen være *Mælan* eller *Malum*.

Eldre skrivemåter er bl.a. *Melhem* ca. 1520, *Mæle* ca. 1550, *Mølenn*, 1559 *Mallumb* 1665 og *Mallum* 1723.

Det er neppe tvil om at navnet kommer av bestemt form flertall av *mel*, og viser til leirmelene nedafor gården.

Matrikkelen fra 1838 skriver *Malum*. I 1886 og 1907 brukes *Mølan* om gården, *Nordgaarden* om bnr. 1 og *Sørgaarden* om bnr. 3. 1950 har *Malum*, *Nordgården* og *Sørgården*. Dagens matrikkel har *Nordgården* for bnr. 1 og *Mølan*, *Sørgården* for bnr. 3.

Malum er brukt på Norge 1:50 000 fra 1952. På alle seinere utgaver og på økonomisk kart fra 1963 brukes *Mølan*. Bruksnavna er registrert som *Mølan Nordgården* og *Mølan Sørgården* i SSR. Bygdeboka fra 1958 bruker *Malum*, som også er slektsnavnet. Utgaven fra 1994 bruker *Mølan*.

Innspill, tilråding og vedtak

Grunneier Inger Gurid Rønning på bnr. 223/1 og Jon Birger Krokan i navnekomiteen har kommet med innspill i saken. Begge ønsker den dialektnære skrivemåten *Mælan*. Krokan peker på at *-melen* er brukt i navn som *Nermelen* og *Øvermelen* på Singsås, men at uttalen er *mæl* både i stednavna og i ord som *leirmel* og *elvemel*.

Språkrådet skriver i den vedlagte tilrådinga at to skrivemåter kan være aktuelle. *Mølan* er i samsvar med den tradisjonelle uttalen med samme lyd som i *smør* og *tørr*, jf. *Singsåsboka* 1994, s. 115. Formen med *ø* er imidlertid ikke ønsket lokalt, jf. *Singsåsboka* fra 1994: «*Melan* eller *Mælan* har utvilsomt vori betre».

Høringsuttalelsene tyder på at uttalen er i ferd med å endres til /mæLan/ (tjukk *l*). *Mel* 'bakke, særlig av sand/grus/leire, langs elv/vatn' er et allment kjent ord i norsk. Språkrådet viser til forskrift om stadnamn (§ 1) der det heter det at «allment kjende ord [...] skal skrivast i samsvar med gjeldande rettskriving». Dette talar for skrivemåten *Melan*, selv om uttalen er med *æ* på

trøndersk. Overgangen til æ framfor tjukk / gjelder generelt i de fleste trøndermål, og skrivemåten *Melan* har blitt vedtatt i flere navnesaker i Trøndelag de siste åra. På denne bakgrunnen tilrår Språkrådet primært skrivemåten *Melan*, sekundært *Mølan*.

Kartverket er enig med Språkrådet at skrivemåten *Mølan* kan endres når den lokale uttalen endrer seg. Begge innsenderne ønsker *Mælan* i samsvar med nyere dialektuttale, men som Språkrådet peker på, er ikke denne skrivemåten i samsvar med norsk rettskriving. Dessuten er alle andre stedsnavn i kommunen med dette navneleddet skrevet med e i sentralt stedsnavnregister, f.eks. *Melen*, *Rødmelen* og *Mosmelen*. Per O. Rød foreslår også *Melan* som en bedre form i bygdeboka.

Kartverket mener altså ikke at det er grunnlag for å gjøre noe unntak fra rettskrivinga for dette navnet, og vedtar skrivemåten *Melan* for gårdsnavnet og bruksnavna. I avleda navn blir *Mela-* vedtatt skrivemåte. *Nordgården* og *Sørgården* blir lagt til bruksnavna, i samsvar med tradisjonen og eiernes ønsker. Bnr. 11 er lagt under *Sørgården* og omtales ikke med eget navn.

Når det gjelder seternavna, skriver grunneieren på bnr. 223/1 at heimsetra og setra ved Burusjøen kalles *Mælavollen*. Hun ønsker også dette navnet for den nye setra lengst fram i Nekkjadalen, men nevner at det kan finnes et eldre navn på stedet. Kartverket kan ikke registrere et nytt navn som fortrenger et tradisjonelt navn, jf. lov om stadnamn § 3, så dette må avklares separat.

Grunneieren på bnr. 223/3 opplyser på telefon at setra sør i Nekkjadalen kalles *Mølaråa*, jf. Singsåsboka II 1994, s 117. Setra lengre fram i Nekkjadalen kalles *-setra*, ikke *-vollen*. Navneledda *-råa* og *-setra* er godkjent i en rekke navn i kommunen, og fastsettes i samsvar med lokal bruk.

Kartverket vedtar følgende skrivemåter:

- **Melan** gårdsnavn, gnr. 223
- **Melan Nordgården** bruksnavn, bnr. 223/1
- **Melan Sørgården** bruksnavn, bnr. 223/3
- **Melavollen** seternavn, heimseter for 223/1 og seter ved Burusjøen
- **Melaråa** setervoll med flere setre sør i Nekkjadalen
- **Melasetra** seter nær Nekkjosens nord i Nekkjadalen
- **Melabekken** bekk

Ørta og Ørtsjøen

Holta er tidligere vedtatt for elvenavnet og *Holtsjøen* har vært godkjent skrivemåte for innsjønavnet. Kommunen har bedt om navnesak for å få fastsatt en skrivemåte som ligger nærmere uttalen.

Det er en viss variasjon i uttalebeleggene. Torbjørn Lefstad fører opp /ørð´a/ eller /ør̥t´a/ i en hovedoppgave fra 1983, *Elvenamn i Gaulavassdraget*. Herredsregisteret (1941) har uttalen /ø:r`ta/, med en tilføyelse «el. muligens også med h: /hø:r`ta/». Singsåsboka bind 2 s. 332 skriver *Aurt-* eller *Ørtsjøen*.

Innspill, tilråding og vedtak

John Birger Krokan i navnekomiteen har spilt inn at han ønsker skrivemåten *Ørtsjøveien* for adressenavnet. Han viser til den lokale uttalen *Ørta* og peker på at det er gunstig for sikkerheten at skrivemåten samsvarer med uttalen. Han refererer også to gamle belegg *Ølten* og *Ølte* fra 1678 og 1711.

Språkrådet skriver den vedlagte tilrådinga at opphavet til elvenavnet er usikkert, og at man må ta utgangspunkt i uttalen så langt norske rettskrivingsprinsipper tillater. Det er noe variasjon i

uttaleopplysningene, men vanlig uttale ser ut til å være uten *h* i framlyd, altså /ø(:)rta/ med lang eller kort ø. Når kommunen ønsker en dialektnær skrivemåte, tilrår Språkrådet *Ørta*.

Kartverket er enig med Språkrådets vurderinger. *Holt*- samsvarer dårlig med lokal uttale. Opplysningene varierer noe, men vokalen uttales alltid ø, og det har ikke kommet noen innspill som bekrefter uttale med *h* først. *Ørta* er da den skrivemåten gjengir dagens uttale best.

På denne bakgrunnen vedtar Kartverket skrivemåten *Ørta*, i samsvar med tilråding fra Språkrådet og lokalt ønske. I avleda navn blir skrivemåten *Ørt*-. *Ørtvollen* var ikke med i oppstarts brevet, men eieren bekrefter på telefon at hun ønsker denne skrivemåten.

Kartverket tilrår følgende skrivemåter:

- **Ørta** elv
- **Ørtsjøen** innsjø
- **Ørtsjølihøgda** høyde
- **Ørtsjølivollen** seter
- **Ørttjønn** tjern
- **Ørtvollen** fritidsbolig, tidligere seter, bnr. 234/23
- **Ørtvollkjølen** myr
- **Nordre Ørtvollkjølen** myr
- **Ørtvollmyran** myr

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i adressenavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken vidare til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Lars Mardal
fylkeskartsjef

Berit Sandnes
stedsnavnansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)

Vedlegg: Tilråding fra Språkrådet

Kopi SPRÅKRÅDET